Universitätsbibliothek Paderborn

Sōkratus Scholastiku Kai Ermeiu Sozomenu Ekklēsiastikē Istoria

Socrates <Scholasticus>

Mogvntiae, 1677

Caput XV. De Didymo caeco & de Aetio haeretico.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14233

Visual Library

A

Κεφ. ιε'.

Περὶ διδύμου τοῦ τυφλοῦ καὶ περὶ ἀετίου τοῦ αἱρετικοῦ.

Ὑπὸ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον καὶ δίδυμος ἐκκλησιαστικὸς συγγραφεὺς διέπρεπε, προϊστάμενος ἐν ἀλεξανδρείᾳ τοῦ ἱεροῦ διδασκαλείου τῶν ἱερῶν μαθημάτων· ἐν τούτῳ δὲ καὶ παντοδαπὴ σοφία ᾤκει, ποιηταί τε καὶ ῥήτορες, ἀστρονομία τε καὶ γεωμετρία καὶ ἀριθμοὶ, καὶ δόξαι φιλοσόφων· πάντων δὲ νῷ μόνῳ καὶ ἀκοῇ εἴδησιν ἐκτήσατο· νέος γὰρ ἔτι τυφλὸς ἐγένετο ἐν τῇ πρώτῃ πείρᾳ τῆς μαθήσεως τῶν στοιχείων· ἤδη δὲ εἰς ἐφήβους τελῶν, ἐπεθύμησε λόγων καὶ παιδείας· καὶ τοῖς ταῦτα διδάσκουσι φοιτῶν, ἠκροᾶτο μόνον· καὶ ἐπὶ τοσοῦτον ἦλθε σοφίας, ὡς καὶ τῶν ἐν τοῖς μαθήμασι σκολιῶν θεωρημάτων ἐφικέσθαι. λέγεται δὲ τοὺς χαρακτῆρας τῶν γραμμάτων, σανίδι καταχαραχθέντας εἰς βάθος, ἐκμαθεῖν τοῖς δακτύλοις ἐφαπτόμενος· συλλαβὰς δὲ καὶ ὀνόματα καὶ τὰ ἄλλα ἐφεξῆς, καταλήψει νοῦ καὶ συνεχεῖ ἀκροάσει καὶ ἀναμνήσει τῶν ἀκοῇ θεωρουμένων. ἦν δὲ οὐ τὸ τυχὸν θαῦμα· καὶ πολλοὶ κατὰ κλέος τοῦ ἀνδρὸς εἰς ἀλεξάνδρειαν παρεγίνοντο, οἱ μὲν αὐτοῦ ἀκουσόμενοι, οἱ δὲ, ἱστορήσοντες μόνον· ἐλύπει δὲ οὐ μετρίως τοὺς ἀρειανοὺς, τῷ δόγματι τῆς ἐν νικαίᾳ συνόδου συνιστάμενος· ἔπειθε γὰρ ῥᾳδίως, οὐ βίᾳ λόγων τοῦτο ποιεῖν δοκῶν· ἀλλ' ὑπὸ τῆς ἄγαν πειθοῦς, ἕκαστον αὐτῶν οἱονεὶ κριτὴν καθιστῶν ἀμφιβόλων· τοῖς δὲ ἀπὸ τῆς καθόλου ἐκκλησίας περισπούδαστος ἦν· ἐπῄνουν δὲ αὐτὸν, καὶ τὰ τάγματα τῶν ἐν αἰγύπτῳ μοναχῶν, καὶ ἀντώνιος ὁ μέγας· ὅν φασι τότε ἐπὶ μαρτυρίᾳ ἀθανασίου πίστεως ἐκ τῆς ἐρήμου παραγενόμενον εἰς ἀλεξάνδρειαν, τάδε πρὸς αὐτὸν εἰπεῖν· οὐ χαλεπὸν, οὐδὲ λύπης ἄξιον ὦ δίδυμε, ὀφθαλμῶν ἀπορεῖν σε, ὧν μέτεστι σαύραις καὶ μυσὶ καὶ τοῖς εὐτελέσι ζώοις· μακάριον δὲ καὶ χάριεν, ὅτι παραπλησίως ἀγγέλοις τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχεις, δι' ὧν τρανῶς τὸ θεῖον κατανοεῖς, καὶ τὴν ἀληθῆ γνῶσιν ἀκριβῶς ὁρᾷς·

Caput XV.

De Didymo cæco & de Aetio hæretico.

Sub idem tempus Didymus quoque Eccleſiaſticus ſcriptor floruit, ſcholæ ſacrarum diſciplinarum in urbe Alexandrina præfectus. Hic omnis generis ſcientiâ pectus ſuum impleverat. Nam & Poëtas & Oratores; Geometriam item, Aſtronomiam & Arithmeticam, & Philoſophorum opiniones callebat. B Harum autem omnium rerum notitiam ſola mente atque auditione erat aſſecutus. Etenim adhuc puer cum prima elementa diſceret, luminibus orbatus eſt. Poſtea vero pubertatis annos ingreſſus, liberalium diſciplinarum cupiditate exarſit: earumque doctores frequentans, aures tantùm commodabat. Tantum tamen in omni eruditione profecit, ut difficillima quoque Mathematicæ theoremata perceperit. Fertur autem literarum formas in tabula altius inciſas, digitis ſolùm pertractando didiciſſe: ſyl- C labas item & nomina, ac reliqua deinceps, ſola mentis comprehenſione & aſſidua auditione, rerumque quas audiverat recordatione percepiſſe. Fuit autem non vulgare miraculum. Multique fama ejus impulſi, Alexandriam ſe contulerunt: alii ejus audiendi, alii tantum viſendi causâ. Cæterum Arianos non mediocri dolore afficiebat, dum Synodi Nicænæ doctrinam aſſereret. Perſuadebat enim facillime; idque non ſermonum violentiâ, ſed pro ea qua valebat perſuadendi facultate, unumquem- D que illorum velut arbitrum controverſiæ conſtituens. Omnes autem Catholici, ſingulari benevolentia eum complectebantur. Sed & Monachorum agmina in Ægypto degentium, eum magnopere laudabant, & magnus ille Antonius. Quem quidem ferunt, cum Alexandriam eo tempore veniſſet, ut Athanaſii fidem ſuo teſtimonio comprobaret, Didymo hæc dixiſſe: Non eſt grave, nec dolendum, ô Didyme, quòd oculis careas, quibus lacertæ, mures & viliſſima prædita ſunt animalia. Sed beatum potius & jucundum eſt, quòd perinde atque Angeli oculos habeas, quibus Deum perſpicue contemplaris, & veram notitiam exacte percipis.

Porro apud Italos & illarum partium incolas, ob eximiam præſtantiam Latinæ facundiæ celebres tunc fuerunt, Euſebius, & Hilarius jam ſupra memoratus: cujus de fide & adverſus hæreticos probatiſſimi libri circumferri dicuntur: Lucifer quoque, quem propriæ ſectæ ipſius nomine nuncupatæ auctorem fuiſſe perhibent. Eadem tempeſtate apud hæreticos Aetius admirationi fuit: vir Dialecticæ & ratiocinandi peritus, & in diſputando exercitatus, eique ſtudio ſupra modum addictus. Cæterum eo quòd temere & audacter de Deo diſputaret, ἄθεος à pleriſque nominatus eſt. Hunc initio quidem Antiochiæ in Syria Medicum fuiſſe dicunt, & cum Eccleſiam ſtudioſe frequentaret ac de ſacris ſcripturis diſſereret, innotuiſſe Gallo, qui tunc temporis Cæſar erat, & religioni plurimum favebat, & viris pietatis ſtudioſis admodum delectabatur. Et quoniam hujuſmodi diſputationum cauſâ ad Cæſaris familiaritatem pervenerat, hoc doctrinæ genus, ut veriſimile eſt, ſtudioſius excoluiſſe, quo amplius placeret Cæſari. Dicebatur enim univerſam Ariſtotelis Philoſophiam accurate didiciſſe, ejuſque magiſtros audiviſſe Alexandriæ. Præter hos alii quoque plures erant, tum ad docendam in Eccleſiis plebem, tum ad diſputandum idonei; Verum omnes percenſere difficile eſt. Nemini porrò moleſtum videri debet, quod quoſdam ex iis qui ſupradictarum hæreſum vel principes vel fautores fuerunt, laudibus affecerim. Illos enim ob facundiam quidem, & ob vim ac vehementiam in diſſerendo, admirabiles fuiſſe fateor. De Doctrina vero ac Fide judicent ii, quorum id jus Pontificiumque eſt. Neque enim propoſitum mihi fuit iſta ſcribere: neque id Hiſtoriæ convenit, cujus munus eſt res ipſas exponere, nihil adjiciendo de ſuo. Quotquot igitur ſeu Latino, ſeu Græco ſermone uſi, Doctrinæ & Eloquentiæ laude tunc temporis floruerunt, quos quidem accepimus, in ſupradictorum numero exponantur.

A οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ παρὰ Ἰταλοῖς καὶ τοῖς ἀνὰ τὴν δύσιν τὸ ὑπήκοον οἰκοῦσιν, ἐπὶ ἀρετῇ παιδείας λόγων διέπρεπον, Εὐσέβιος καὶ Ἱλάριος ὁ δηλωθείς· οὗ περὶ πίστεως καὶ πρὸς τοὺς ἑτεροδόξους φασὶν εὐδοκίμους φέρεσθαι λόγους· καὶ Λουκίφερ, ὃν ἀρχηγὸν γενέσθαι λέγουσι τῆς ὁμωνύμου αἱρέσεως· ἐν τούτῳ δὲ καὶ Ἀέτιος πρὸς τῶν ἑτεροδόξων ἐθαυμάζετο, διαλεκτικός τις ὢν, καὶ συλλογίζεσθαι ἱκανὸς, καὶ περὶ τὰς ἔριδας τῶν λόγων ἐσχολακὼς, καὶ ἀτεχνῶς ταῦτα σπουδάζων· ἀμέλει τοι ὡς ῥᾳδίως περὶ Θεοῦ διαλεγόμενος, B ἄθεος παρὰ τῶν πολλῶν ὠνομάζετο· φασὶ δὲ αὐτὸν ἰατρὸν ὄντα τὰ πρῶτα ἐν Ἀντιοχείᾳ τῶν Σύρων, σπουδαίως δὲ ταῖς ἐκκλησίαις φοιτῶντα, καὶ περὶ τῶν ἱερῶν γραφῶν διαλεγόμενον, γνώριμον γενέσθαι Γάλλῳ Καίσαρι ὄντι τότε, πολλὴν ποιουμένῳ λόγον θρησκείας, καὶ τοὺς εὐσεβείας ἐπιμελουμένους ἄγαν χαίροντι· ὡς δὲ εἰκὸς προφάσει τούτων διαλέξεων, φίλον αὐτῷ γενόμενον, ἀσκῆσαι τοῦτο τὸ εἶδος τῶν λόγων, ἵνα μᾶλλον ἀρέσκῃ· ἐλέγετο γὰρ καὶ διὰ τῶν Ἀριστοτέλους μα- C θημάτων ἐλθεῖν, καὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ φοιτῆσαι τοῖς τούτων διδασκάλοις· καὶ ἕτεροι δὲ παρὰ τούτους, πλῆθος ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, ἱκανοὶ διδάσκειν καὶ διαλέγεσθαι περὶ τῶν ἱερῶν γραφῶν· ἀπαριθμήσασθαι δὲ πάντας, ἔργον. μὴ τῷ δὲ χαλεπὸν εἶναι δόξῃ, ὅτι τινὰς τῶν εἰρημένων αἱρέσεων ἢ ἀρχηγοὺς ἢ σπουδαστὰς γενομένους, ἐπαινέσας ἔχω· εὐγλωττίας γὰρ ἕνεκεν καὶ τῆς ἐν τοῖς λόγοις δεινότητος, θαυμασίους εἶναι σύμφημι· δογμάτων δὲ πέρι, κρι- D νέτωσαν οἷς τοῦτο ποιεῖν θέμις· οὐδὲ γὰρ ταῦτα συγγράφειν προὐθέμην, οὔτε ἴσως οἰκεῖα πέφυκεν ἱστορίᾳ, ᾗ ἔργον, μόνα τὰ ὄντα ἀφηγεῖσθαι, μηδὲν οἴκοθεν ἐπεισαγούσῃ· ὅσοι μὲν δὴ τότε ὧν παρελάβομεν, τῇ Ῥωμαίων καὶ Ἑλλήνων φωνῇ κεχρημένοι, ἐπὶ παιδεύσει καὶ λόγοις ἐνδοξότατοι ἐγένοντο, ἐν τοῖς εἰρημένοις τετάχθω.